

לחמה בהררים

ושיטות, מיוחדים. אלא שזירות מעין אלו אינן רבות, יחסית.

כנגד זה, שטח הררי למטה מהגובה הנזכר — היהו משולב בדרך כלל, בצורה זו או אחרת, עם סוגי שטח סמוכים אחרים למערכת גיאוגרפית צבאית אחת; וכזאת מצוי בארצות רבות — וגם בארצנו. בעיות קרב, כפי שמציגן שטח הררי מעין זה — חייבים כל החילות לפתרון תוך שינויים מינימליים ביחס באשר למבנה, חימוש וארגון. והאימון השגרתי הרגיל צריך להכשיר לקראת כך את אנשי כל הדרגות. דבר זה יפה במיוחד לגבי צבאנו, שלגביו פעולה בשטח הררי בגובה בינוני מעין זה היא מבחינת אפשרות יום-יומית.

אין, כמובן, פירושה של דברים אלה שלא-קיימים הבדלים ניכרים מאוד, בתכנון ובביצוע, בין משימות בשטח גבעי והררי בעל גובה-בינוני — לבין אלו שבשטח מישורי. ולסימונם של העיקריים שבהבדלים אלה נועדים ראשי-הפרקים הניתנים להלן.

פרק א': עקרונות איסטרטגיים ואופרטיביים

נקבעת במידה רבה ע"י כך, באיזה אופן הוא חופף את אזורי התעשייה והאוכלוסיה הצפופים, מקורות חמרי-גלם, בסיסים ימיים ואיריים ראשיים, וכדומה, או גובל אתם; וכן, אם עורקי-התחבורה הראשיים עוברים דרכו, בטוח שליטתו או בריחוק ממנו.

(4) מבנה השטח-ההררי עצמו. נודעת השפעה אף לאופי השטח עצמו: אם מדרר נותיו תלולים — או משופעים; אם חוצים אותו גאיות המתרחבים אח"כ לבקעות — או שהללו צרים, ואינו כולל כל סוגי-קרקע מישוריים וכן — אם מסתעפים מהגאיות-העיקריים ערוצי-משנה רבים — או לאו: ובאיזה כיוונים מוליכים הללו (האם בזווית ישרות, פחות או יותר, אל הגאיות-העיקריים עצמם — או אם בכיוונים שבעיקרם הנם מקבילים.

ב. סוגי זירות הרריות.

לאור הגורמים שצוינו לעיל, אפשר להבחין שלושה סוגים עיקריים של זירות-מלחמה הרריות, העשויים להופיע, כל סוג וסוג, לחוד — או גם להיות משולבים זה בזה.

(1) "חומת הגבול".

הרי זו זירה שבה משתרע השטח ההררי

בתורת-המלחמה מבחינים, כידוע, בין סוגי-לחימה רגילים מזה — ומיוחדים מזה. במושג הראשון כוללים את כל אותן משימות-קרב תקינות שלקראת צרכי פתרון בנויים בדרך-כלל הגייסות ומכוננים מכשי-יהם השונים ואורחות-פעולתם.

לעומת זאת, מגדירים כסוגי-לחימה "מיוחדים" את אלה אשר עקב מסיבות שונות (בעיקר — גיאוגרפיה ואקלימיות) מחייבים שינויים מרחיקי-לכת במבנם, חימושם, ארגונם ואימונם של כל החילות או של מרביתם — וכן שימוש באורח בלתי-רגיל בעקרונות הטקטיים, האופרטיביים והאיסטרטגיים מקובל למנות את מלחמת-ההרים על סוגי הלחימה המיוחדים — בדומה למלחמת-המדבר, מלחמת-הג'ונגלים וכד'.

אכן, ניתוח מעמיק יותר יוליך אל המסקנה שאין לדבר על "מלחמת הרים" בעל-מא. הלחימה בהרים גבוהים (למעלה מ-800 מטר) — מהווה באמת סוגיה מיוחדת-במינה והיא טעונה כוחות,

1. השפעת השטח ההררי על טיבן הגיאוגרפי-הצבאי של זירות-מלחמה

א. גורמים.

הגורמים הבאים קובעים את השפעת השטח ההררי על המבנה של זירת-מלחמה בתור שכזאת.

(1) אופי הזירה בכלולתה.

המשמעת הגיאוגרפית-צבאית של שטח הררי שונה הנה בזירה "עמוקה" או "שטוחה", רחבה — או צרה. כן משתנה היא במידת שהזירה כוללת חוף-ים רחב, לובשת צורה של חצי-אי, או שהיא יבשתית גרידא.

(2) מקום השטח ההררי והיקפו.

סוגי-קרקע הרריים יכולים להשתרע על פני חלק קטן — או גדול — של הזירה; או אף למלא אותה כולה.

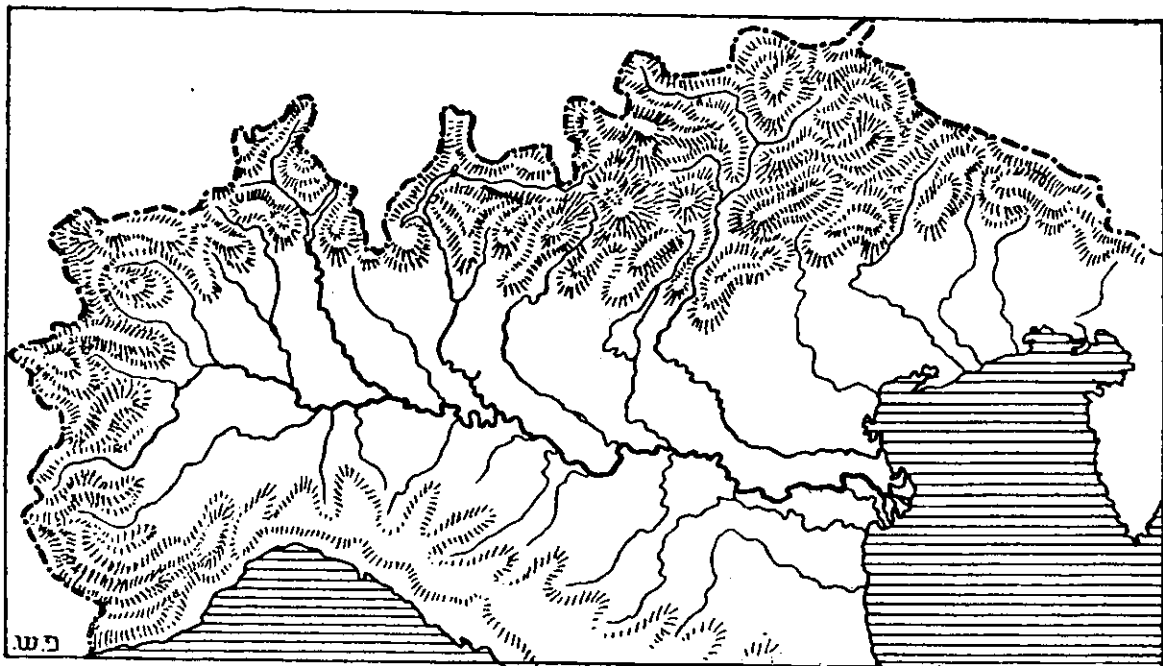
(3) תנוחת השטח ההררי לגבי אזור-

רים החיוניים שבזירה.

השפעתו הגיאוגרפית-צבאית של השטח ההררי

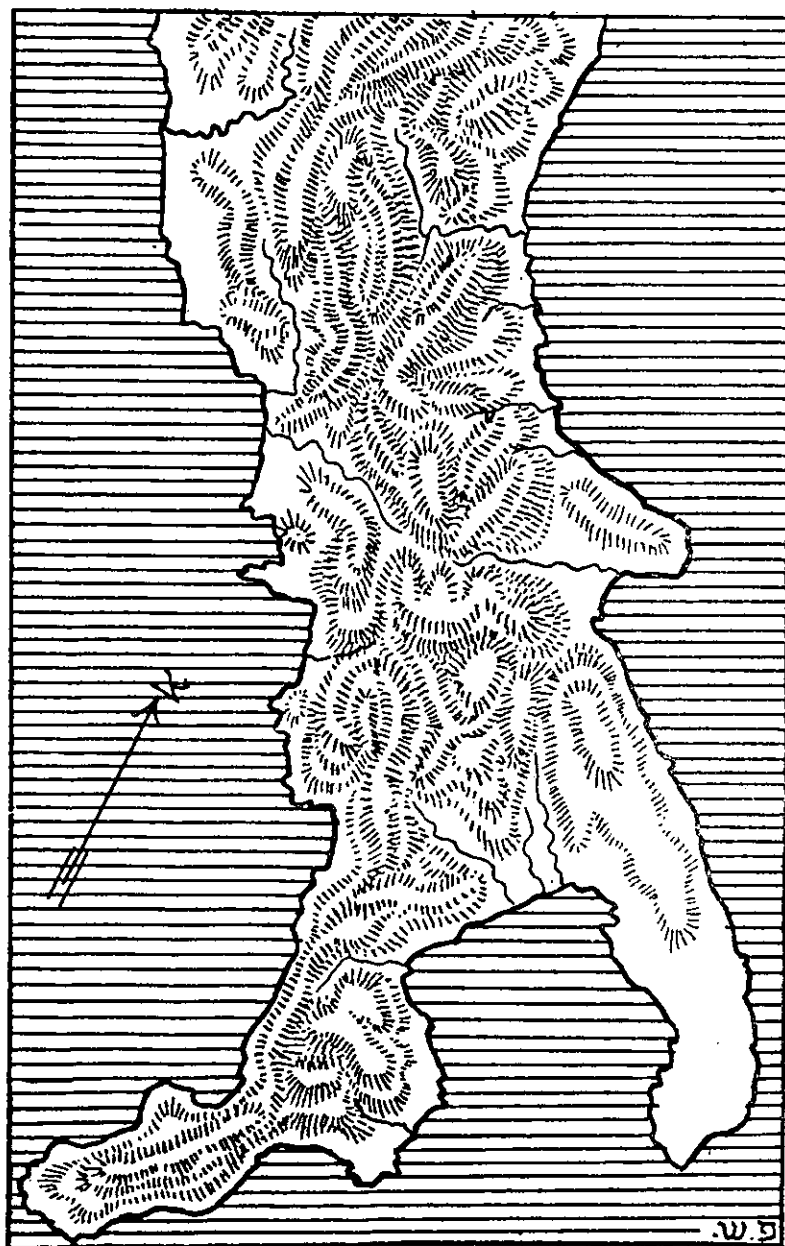
* הדוגמאות לא' — קמפניה-הרומאית באיטליה-התיכונה; תיסאליה בצפון-יוון; והיפוכו — בנורבגיה ובלבנון. הדוגמאות ל-ב' — דרם-איטליה, קוריאה. הדוגמאות ל-ג' שביצריה, טירול, הקוקז-התיכון — המער.

איטליה הצפונית —
זירה אופיינית של "חר"
מתגבול" הררית.

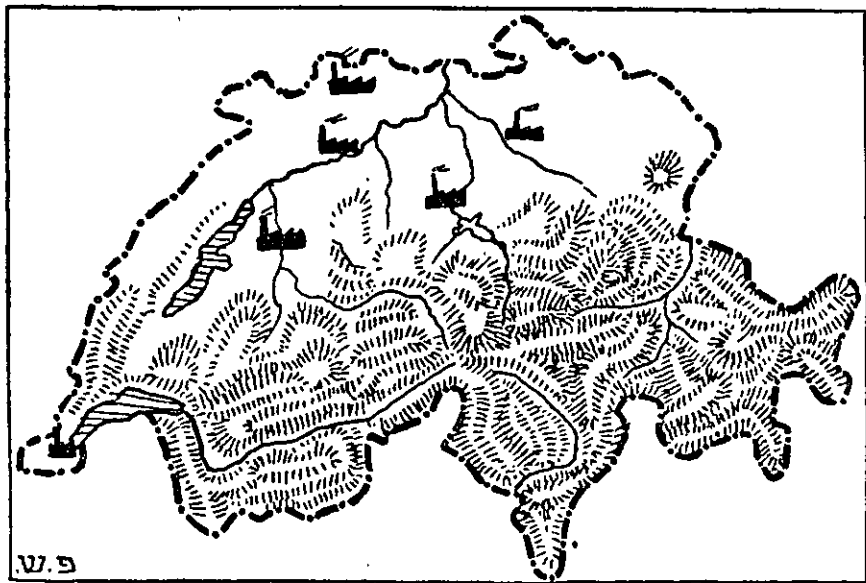

במפה מסומנים רק שטחי-
ההר שבתחומי איטליה — ולא
המשכם, שבמדינות הסמוכות.

דרום-איטליה — דוגמה של זירת-חצי-אי
זכה זירות-משנה הרריות, "מוצקות".

"מעוזי-הרים" — ויחסו אל האזורים החיוניים שבמדינה:
דוגמה של שביצריה.

הלקח ממפה-סכימטית זו הנו מורכב, בולט ההבדל
בין מעוזי-הרים הרם (ודלילה-אוכלוסין) שבדרום למרכזי
המשק שב-ארץ-התיכונה של שביצריה, שאין ל"מעוז"
שליטה-למעשה על רובם — והם עלולים גם לשמש
דרך-מעבר, ממזרח ומצפון, לעבר מערב (או להיפך).
אינם בולטים מתוך המפה "מיצריה-תנועה" האיסי-
טרטגיים (מנהרות, מסה"ב הבין-לאומיות וכבישי-ההרים)
שבנתיבי צפון-דרום, הראשיים, הנמצאים בתוך ה"
"מעוז" — והם אשר שיוו לו מעמד אסטרטגי חיוני
במלחה"ע השנייה.

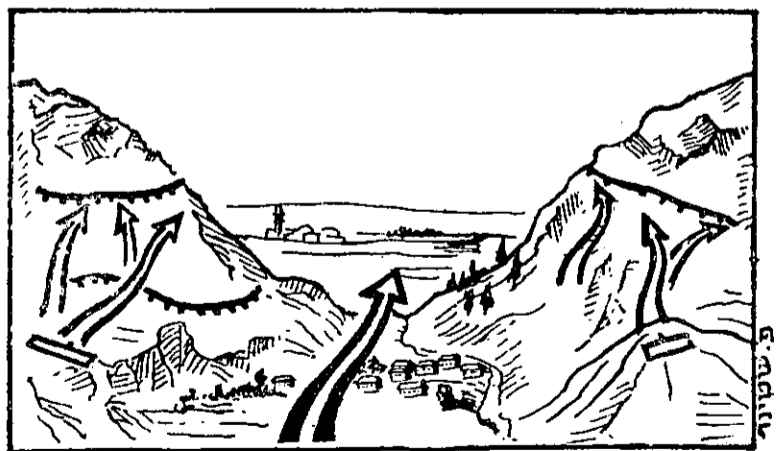
מתפצלות, בהתאם למערכת העורקים האלה המצויה בפועל, לזרועות מוגדרות-מראש, שאין בדרך-כלל לשנות מכיוונן שנגזר-עליהן.

(2) הגבלת קצב התנועה.

הצמצום ב"צירים" הניתנים לתנועה-על-פניהם וכן אופים שעל-פיהם נמצא, בסופו של דבר, בלתי-משוכלל למדי: עליות וירידות, סיבובים חדים וכו' הרגילים בדרכים-בהרים — מגבילים את השימוש ברכב-ממונע ודבר זה מחייב לעתים קרובות שמהלכים אופרטיביים (וכמעט תמיד — כל המהלכים הטקטיים) בשטח כזה, ללא דרכים מפותחות, יבוצעו תוך שימוש באמצעי תנועה ותחבורה שהנם אטיים יותר כשלעצמם (מסע-ברגל, שימוש בבהמות-משא, וכו'); כן, מחמת קשיי מזג-האוויר וקשיי פיתוחם של שדות-תעופה בשטח הררי, מוגבל השימוש בתובלה אווירית. על כן התנועות שבמהלכים השונים — הן מבצעיים והן לוגיסטיים — מתנהלות בקצב אטי יותר ודרוש בשבילן זמן רב יותר מאשר בשטח מישורי.

(3) שליטתם של ההרים על צירי-התנועה.

על פי רוב, כמעט כדבר של-קבע, עוברים עורקי-התחבורה העיקריים בתוך גאיות, במעברים ומיצרים שחולש עליהם השטח-הגבוה. לכן נמצאים בדרך-כלל היעדים האיסטרטגיים והאופרטיביים בעמקים וגאיות; ואילו היעדים הטקטיים — בהרים שבצדיהם.

מרשם סכימטי לציון מגמות-עקרוניות — לא מצבים טקטיים!

"היעדים הטקטיים — בהר, חולשים על היעד האופרטיבי" (כאן — גיא המעבר).

בעיקר בספר שלה, ואילו בעומק שלה הריהי — בחלקה או בעיקרה — מישורית, או מהוה תשלובת של סוגי-קרקע הרריים ומישוריים. ערכה הגיאוגרפית הצבאי של "חומה" מעין-זו יהיה שונה בזירה רחבה ובזירה צרה. לדוגמה: החשיבות השונה הנודעת לאלפים כחומת-גבול לגבי איטליה וצרפת — מחד גיסא, ולגבי שביצריה — מאידך גיסא.

(2) "מעוז-הרים".

ה"מעוז" מצוי בזירה, שבה רק חלק — ולא אזורי-הספר דוקא — הנו בעל אופי הררי. מעוז-הרים כזה יכול לחפוף עם החלק המרכזי של הזירה, או עם פינה מסוימת. בידודו הוא בזה שאינו חופף בכלל, — או לפחות לא בחלקם העיקרי — את האזור רים שהנם החיוניים מבחינה האיסטרטגית של הזירה. דוגמה לכך ישמשו — לגבי חלק מסוים, ומשתנה לפי מצבים איסטרטגיים, של שטחי-מדינותיהן — הרי יוגוסלביה, נורבגיה ושביצריה. אכן, מובן הדבר שהשפעתו של מעוז-ההרים המבודד על שטחי-המפתח המישוריים הנה, שוב, רבה יותר בזירה מצומצמות, כשהוא נמצא בטוח-יעיל משטחי-מפתח אלה, מאשר בזירה רבת-היקף. כדוגמה לכך תשמש שוב שביצריה וכן מחוזות הרי יהודה, שומרון והגליל בארצנו.

(3) הזירה ההררית "המוצקה".

כך מגדירים זירה, שהשטח ההררי משתרע על פניה כולה ובו גופו אפשר להבחין בין סוגי-משנה, בהתאם לאופי השטח עצמו: אם ההרים שבו מהווים גושים-גושים, עם פרוצות מישוריות גדולות ביניהם; — אם מהווים הם חומה רצופה, של גלים-גלים המש-תרעים בעומק; — או אם השטח-ההררי לובש צורה של מעין חוט-שדרה העובר במרכז הזירה — ומשני צדיו מצוי שטח מישורי.

2. התכונות האיסטרטגיות הכלליות של זירה הררית

לכל הזירות-ההרריות למיניהן — מספר תכונות-יסוד משותפות המשפיעות הן על קוי-השעולה האיסטרטגיים והן על הכנון-המבצעים האופרטיבי בהן. שלושת התכונות החשובות ביותר הן:

(1) הגבלת חופש התנועה.

עורקי-תחבורה מפותחים — מועטים הנם בשטח הררי. נובע מזה, שהתנועות המבצעיות והלוגיסטיות של גופי-צבא גדולים — שהנן מרותקיה, בטבע-הדברים, לעורקים אלה — מוגבלות בחירותן; ואף

3. עקרונות איסטרטגיים

א. הזירה ההררית אינה מתאימה, לרוב, להכרעה איסטרטגית.

היות והתכונות שצוינו לעיל מגבילות את השימוש באמצעים האופנסיביים העיקריים (גופים משוריינים אופרטיביים, נחיתות גדולות מן האויר, היל-אויר טקטי* ומקשות על ריכוזן — ואספקתן של פורמציות גדולות בכלל, ועם זאת על יצירת מאמץ-עיקרי אופרטיבי בעל-מימד — הרי הצד שבידו הזמה האיסטרטגית, לא יבחר בדרך-כלל שבידו היזמה האיסטרטגית, לא יבחר בדרך-כלל זירה הררית להתקפה, אלא בשני תנאים: (1) אם מטרתו בזירה זאת הנה מוגבלת — כלומר, כשהוא פועל לצורך הטעיה איסטרטגית, או לריתוק כוחות האויב; (2) במקרה, שרוב כוחות האויב מרוקנים בזירה אחרת — וקיים על כן הסיכוי ליצור

מי שמנהל מלחמה בהרים אסור לו לנוע דרך מיצרים מבלי להשתלט תחלה על הפסגות שלצדן; בזאת ימנע את סכנת המארבים ויוכל לעבור בבטחון. אחרת גדולה סכנת כיתור-ההשמדה — או ההכרח לסגת, תוך אבדות רבות... לעומת זאת אם האויב נמצא כבר ניצב במעברים ועל המשלטים הסמוכים להם (דהיינו, ב"צירי התנועה" י. ב.) — עליך להסיח את תשומת לבו ע"י שתעמיד פנים כמנסה לפרוץ דרכך — כשלאמתו של דבר הנך מחפש אישם דרך-לעבור-בה. זאת היא הדרך הטובה ביותר, ואולי היחידה, להתגבר על מערך-התגוננות אויב חזק. ידיעתו, שיש ביכולתך להמנע מהסתערות חזיתית, ולעקוף, — תזעזע את בטחונו; כי לא ראה זאת מראש והביא בחשבון רק את הדרכים שבשגרה: דהיינו, במקרה זה, את הדרכים הרגילות והתקינות. ולעתים יספיק איום בלבד של איגוף על מנת לאלצו לסגת מעמדה חזקה אף ללא-קרוב. אל תרתע מקשיי השטח. גם בהרים הנראים כפראים וקשיי-המעבר ביותר ישנם נתיבים לאגוף — אם רק תחפש אחריהם. ואם תעשה כן — לך יהיה היתרון.

"חלומות צבאיים". למרשל דה-היפפ

יתרון-עצמה מוחלט במקום התורפה, יתרון שיש בו כדי לאפשר התגברות על קשיי-פני-הקרע.

כמובן, שעשויים להיוצר אף מצבים איסטרטגיים שאינם משאירים לתוקף שום ברירה ביחס לבחירת הזירה.

הצד שנמצא בהגנה יפעל בזירה הררית, אם חופש-הברירה בידו, באחד משני התנאים:

- (1) כדי לרתק ולהתיש את כוחות האויב, — על מנת ליטול את היזמה-התוקפנית בזירה אחרת.
- (2) במקרה, שלאור יחסי הכוחות אין לו סיכוי לעבור לאופנסיבה ולנקוט בנסיון-להכרעה —

זמרתו האיסטרטגית אינה ומניעת הכרעה, בלבד.

ב. אופיה המיוחד של מערכה בשטח-הררי.

(1) מההגבלות, אשר התנאים הטופוגרפיים גוזרים על תמרון איסטרטגי, על הפתעה איסטרטגית ועל יצירת נקודת-כובד, נובע שהמערכה בשטח הררי היא, ברוב המקרים בערכת השעה — ולא מערכת הכחדה**.

(2) כן נובע מהתכונות המצוינות לעיל שאין כמעט מתרחשת פגישה בין שני גופי-צבא יריבים, תוך תנועתם — אלא שהמגן, ברוב המקרים, ניצב בעמדות איסטרטגיות קבועות***. לכן מערכת-התקפה בשטח הררי, הנה לעתים קרובות ביותר מערכת הבקעה — ולא מערכת תמרון; וכיוונה, על פי רוב הנוחזיתית — גם אם מגמת-היסודית נועדה להוליך אל איגוף או כיתור איסטרטגיים.

ג. השפעת הזירות-ההרריות לצורותיהן על אורח-המבצעים מבחינה איסטרטגית.

(1) הזירה המוגדרת לעיל כזירה-הררית, "מוצקה" היא-היא הקשה ביותר למערכת-התקפה; ולעומת זאת — הנוחה ביותר למגן אשר פועל למען רוח-זמן ופניו למניעת הכרעה. אמנם, אם עוברת ההגנה האיסטרטגית, משלבי הבלימה וההתשה, אל שלב פותחת אפשרויות רבות יותר לפני ההתקפה האיסטרטגית המתכונת להבקיע במהירות חומה זו ולחדור האופנסיבי-ההנגדית — חלות כמובן גם על זו כמעט אותם הקשיים וההגבלות גופם כאשר לגבי האופנסיבה-המובהקת עצמה.

(2) הזירה, שהוגדרה לעיל כ"חומת-גבול", לשטח המישורי אשר אחריה. בזירה מעין-זו יכול לפעמים הצד שבידו-היזמה אפילו להשיג הכרעה ולפתח את מערכת ההבקעה למערכת הכיתור וההשמדה — אם נכנע המתגונן לפיתוי לערוך את מרבית

* לגבי נחיתות הרבתי מותנה עיקר הקושי במציאת מקומות מתאימים — ושאינם מוגבלים-מדי — לכינון חלקי-המראה ו"ראשי-האויר" לבסיסי-האספקה הקדמיים בשביל הכוח שנחת; אשר לחיל-האויר הטקטי — יתכן גם מצב, בו קירבה-יחסית של בסיסי-אויר בשטח המישורי, שבידי התוקף, תאפשר לזה-האחרון את הפעלתו בהיקף רחב. — המער.

** כמובן, שיתכנו "יוצאים-מן-הכלל המאשרים את הכלל"; ואחד הבולטים שבהם — השמדת הארמיות התורכיות השביעית והשמינית בהרי ארץ-ישראל התיכונה, במסעו של אלנבי בסתו 1918 — המער.

*** מקרה מענין, יוצא-דופן מבחינה זו, היתה ההתנגשות בין גופי-הצבא הבריטיים והגרמניים בנורבגיה, שעה שפרצו אלה ואלה, ב-1940, לארץ זו משני עבריה כמעט בזמן ובעונה אחת. המער.

...אף משמר-גייסות אינו צריך להחשב כמבצר; אין בכך בושה — לותר על משמר כזה לאויב העדיף-במספר; נהפוך הוא, היא-היא אמנות-המלחמה: לסגת בזמן, ללא אבידות, ואילו התנגדות תקיפה, לשמירת משמר זה או אחר, היתה עולה ביוקר — וממילא היו נאלצים, בכ"ז, כעבור זמן, להניח אותו לאויב העדיף בכוחו... משמר מבוצר — ניתן לכבושו מחדש; ואלו אבדן אנשים — אין לו תקנה; ולעתים קרובות יקר איש אחד מאותו משמר עצמו. (מהוראות סבורוב לגנרל האוסטרי קראי, שערך גייסותיו לשרשרת „משמרות“, נוסח „קורדון“).

כוחותיו לאורך חומת הגבול; היערכות, אשר מטבע-הדברים חייבת להיות קוית, ואף מפוזרת פחות או יותר.

אכן, המתגונן הנכון ישתמש בחומת-גבול כבמכשול איסטרטגי בלבד, ולא יציב בו אלא כוחות מצומצמים, לתפקידי בלימה והשהיה; ובו בזמן ירכז הוא את רוב עצמתו בשטח מישורי יותר, לאופני-סיבה-נגדית על התוקף עצמו — המגיח דרך מעברי-„החומה“ כשהוא מפוצל ומותש.

לגבי התנאים האיסטרטגיים של זירה מסוג זה יפים עד היום דברי קלאוזביץ: „אין אנו אומרים שספרד מוגנת יותר בלי הפירנאים; אלא שצבא ספרד אשר מסוגל לקרב הכרעה — יטיב להתרכז אחרי גהר האברו, תחת להתפצל ב-15 מעברי-הפירנאים... אותו דבר אומרים אנו לגבי הצבא האיטלקי. אם הוא התחלק בתוך האלפים — הרי כל תוקף בעל-יזמה יתגבר עליו; ואילו במישור של טורין יש לאיטלקים כל סיכוי להצלחה במערכת-הכרעה... אין הדברים האלה מבטלים את החשיבות האיסטרטגית של הפירנאים או של האלפים, כי אין זה כלל-וכלל קל לתוקף לחצות חומות כאלו ולהשיג אירן בעורפו — ובמיוחד, אם השאיר המתגונן רק כוחות מצומצמים להגנה-זמנית בה בשעה שהוא מתרכז, עם רוב גייסותיו, במישור“.

ההשפעתה של הזירה המוגדרת כמעוז-הרים מבודד, הן על האופנסיבה והן על הדפנסיבה, תלויה ממקומו של אותו שטח-הררי בתוך כלל-הזירה; או, מדויק יותר, במידת ריחוקן מאזוריה החיוניים. אם „מעוז-ההרים“ נמצא בריחוק מהאזורים האלה, וההתקפה האיסטרטגית תהיה מכוונת לאלה האחר-נים — יבטיח התוקף את עצמו ע"י „מיסוך“ (הצבת כוחות הבטחה-ובלימה) כלפי השטח-ההררי; ולפעמים ישאף הוא להכריח את המתגונן, ע"י תמרון, לסגת — לפחות עם חלק של גייסותיו — אל תוך „המעוז“ הזה ולהפריד ע"י כך בין הכוחות הלוחם הזה מן המקורות שמהן הוא שואב את חיותו. דוגמאות חלקיות לכך: — המסע הגרמני בנורבגיה;

ההשפעתה של הזירה המוגדרת כמעוז-הרים מבודד, הן על האופנסיבה והן על הדפנסיבה, תלויה ממקומו של אותו שטח-הררי בתוך כלל-הזירה; או, מדויק יותר, במידת ריחוקן מאזוריה החיוניים. אם „מעוז-ההרים“ נמצא בריחוק מהאזורים האלה, וההתקפה האיסטרטגית תהיה מכוונת לאלה האחר-נים — יבטיח התוקף את עצמו ע"י „מיסוך“ (הצבת כוחות הבטחה-ובלימה) כלפי השטח-ההררי; ולפעמים ישאף הוא להכריח את המתגונן, ע"י תמרון, לסגת — לפחות עם חלק של גייסותיו — אל תוך „המעוז“ הזה ולהפריד ע"י כך בין הכוחות הלוחם הזה מן המקורות שמהן הוא שואב את חיותו. דוגמאות חלקיות לכך: — המסע הגרמני בנורבגיה;

ההשפעתה של הזירה המוגדרת כמעוז-הרים מבודד, הן על האופנסיבה והן על הדפנסיבה, תלויה ממקומו של אותו שטח-הררי בתוך כלל-הזירה; או, מדויק יותר, במידת ריחוקן מאזוריה החיוניים. אם „מעוז-ההרים“ נמצא בריחוק מהאזורים האלה, וההתקפה האיסטרטגית תהיה מכוונת לאלה האחר-נים — יבטיח התוקף את עצמו ע"י „מיסוך“ (הצבת כוחות הבטחה-ובלימה) כלפי השטח-ההררי; ולפעמים ישאף הוא להכריח את המתגונן, ע"י תמרון, לסגת — לפחות עם חלק של גייסותיו — אל תוך „המעוז“ הזה ולהפריד ע"י כך בין הכוחות הלוחם הזה מן המקורות שמהן הוא שואב את חיותו. דוגמאות חלקיות לכך: — המסע הגרמני בנורבגיה;

4. עקרונות אופרטיביים

א. התקפה — מגמות.

המגמות האופרטיביות של התוקף בשטח הררי הן:

- (1) הבקעה עמוקה וגמורה של מערך האויב.
- (2) פתיחת מספר גדול ככל-האפשר של „צירים“ לתנועה מבצעית ולוגיסטית — ומניעת התבססות מחדש של האויב, לחסימה מחדשת, על אחד או כמה מ„הצירים“.
- (3) ניתוק צירי-התנועה-וההספקה של האויב, ע"י איגוף וכיתור.

ב. התקפה — אורחות-פעולה.

- (1) היעדים. יעדי ההתקפה-האופרטיבית הם הגאיות, בהם עוברים צירי-התנועה, וההרים, או קבוצות ההרים, החולשים על אלה. ואין להפריד את האחד מן השני: כי בה במידה שכיבושו של שטח-גבוה אינו מביא תועלת זו ואינו ניתן לניצול ע"י

תנועה בעמק — הרי כל התקדמות בעמק זה, מ ב ל י
הבטיח את הגבעות וההרים שסביבו, טומנת סכנה
של מלכודת. הא-ראיה: ההשמדה של הדיביזיה האי-
טלקית „ג'וליה" בחזית האלבנית, בנובמבר 1940 —
כאשר כותרה בבקעה, הואיל והזניחה את לכידת
הרכסים שחלשו על הבקעה.

תנאי-מסייע חיוני להתקפה-אופרטיבית ניתן לו
לתוקף שעה שנמצא כי גאיות רבים חוצים את אזור-
הפעולה בכיוון המקביל לצירי ההתקדמות. לער-
מת זאת, באם עבורים הגאיות בכיוון מאונך אל אותם
צירים, עלולים הם להוות מכשול, ואף סידרת
מכשולים, וביחוד אם זורמים בהם נהרות.

(2) המבנה.

בו בזמן שגוף טקטי, כפי שעוד יוסבר להלן,
חייב להיות חפשי בתנועתו המבצעית והלוגיסטית
בשטח, ובלתי-צמוד לכבישים ודרכים, אין גוף או-
פ-רטיבי יכול לשחרר את עצמו מריתקו לעורקים
מפותחים; ועל כן חסרה לגופים אלה, בשטח-הררי,
אותה מידת החופש והגמישות בבחירת המבנה
כאשר בשטח-מישורי.

התוקף ינסה להתגבר על מגבלה זאת על-ידי כך
שיתקדם, בשלב הראשון של ההתקפה, על פני כל
הצירים האפשריים תוך פריסה רחבה —
ויקבע את המאמץ-העיקרי שלו רק לאחר המגע
היסודי הראשון באויב. דוגמה לכך תשמשה הת-
קדמות הבריטים על ירושלים, על פני חמשה צירים,
ב-1917; וההתקפה הגרמנית, ב-1941, על יוגוסל-
ביה ויון — על פני שבעה צירים. לפריסה הרחבה
ולריבוי בזרועות נודע — בהתקפה האופרטיבית —
גם היתרון של הטעית המתגונן ומתיחת מערכו
(ההופך ממילא דליל יותר, וניתן יותר לפריצה).

אולם מבנה-התחלי זה של ההתקפה, בשדרות
רבות, אסור שיביא לפיצול-יתר של הכוח, להזנחה
בקביעת המאמץ-העיקרי באופן מוחלט במועד הנכון,
או לאיחורה. כן יש לשמור בהקפדה על קשר הדדי
בין שדרות ההתקפה ועל הבטחת הרוחים בי-
ניהן; כי דווקא אלה הם מקומות-התורפה הטבעיים,
להתקפת-הנגד האופרטיבית של המתגונן.

התוקף יוכל להגדיל את הגמישות האופרטיבית
של מבנהו גם ע"י פיתוח צירי-תנועה נוספים,
בעת הפעולה עצמה. תיקון דרכים ובנין — הן פעור-
לות-לואי מקובלות תוך כדי התקפה אופרטיבית.

(3) ניצול ההצלחה הטקטית — להצ-

לה אופרטיבית.

גם בשביל התקפה-אופרטיבית בשטח מישורי

מגיע, כידוע, השלב המכריע, עם ההפעלה של
הרזרבות האופרטיביות (ובעיקר — של פור-
מציות משורינות) דרך הפירצה-ההתחלית, להעמק-
תה — ולהבקעה גמורה. אולם בשטח הררי — עוד
גדלה בהרבה חשיבותו של שלב זה, מחמת היכולת
העדיפה של המתגונן כאן לסתום פריצות-התחליות
ולשמור על רציפות מערכו ועל חסימת צירי-התנועה,
גם לאחר נפילת מספר משלטים.

לכן ישאף התוקף להשתלט על שטחים — או,
לפחות, על ציר אחד — שיהא בהם כדי לאפשר לו
את פריסתם והפעלתם של כוחות-שריון ויחידות ממור-
נעות. הדבר אפשרי — אם לשני הצדדים כוחות שוים
מבחינת חימוש החדש — רק שעה שמצוי יתרון
אורי; וזאת — בשלב המעבר מפריצה לתוך
מערך-אויב אל הבקעת-ממש, ובמקום בו מת-
רחש מעבר זה.

את התשובה לבעית חדירה-מהירה-לעומק —
שהיא, כאמור, קשה ביותר לפתרון בתנאי שטח
הררי, — מספק לפעמים איגוף אמפיבי: אל
כיוון ציר-התנועה הראשי, או אל הצטלבות של
צירים. אך דבר זה ניתן עפ"י לביצוע רק כשלזירת-
המלחמה צורת חצי-אי. (אנציה, באיטליה 1944;
אינצ'ון, בקוראה, 1950).

ג. התקפה — מכשירים.

כלי-הביצוע של ההתקפה-האופרטיבית בשטח
הררי יכולים להיות אלה:

(1) פורמציות משורינות ופורמ-
ציות-רגלים, המאוגדות בגוף אופר-
טיבי אחד. כשסוג הגייסות הראשון הוא
המשמש בתור הזרוע העיקרית של ההתקפה. מכשיר
מעין זה מופעל לרוב בצורה הבאה: השריון מפתח
את ההתקפה, באופן מהיר ומבקש-הכרעה, לאורכם
של צירי-התנועה הראשיים, בסיוע מתמיד של האוי-
ר-ה-הטקטית; וחיל-הרגלים לוכד את המשלטים
המפריעים להתקדמות המשורינת ומתגבר על אותם
מרכזי-ההתנגדות, שאינם נופלים מעצם מהירות-
התמרון והמהלומות-מן-האוויר.

דוגמה למכשיר כזה עשויה לשמש הארמיה הגר-
מנית שבצעה את כיבוש יון ויוגוסלביה: 10 דיבי-
זיות משורינות, 9 דיביזיות חיל-רגלים, מהן שלוש —
של חיל-רגלים הררי מיוחד.

אולם כלי-ביצוע מעין זה יכול להיות יעיל רק
נגד אויב הנחות בשריון ובחיל-האוויר ומשולל עצמו
לגמרי, או כמעט לגמרי, אמצעי הגנה נגד חילות
אלה — כפי שאמנם אירע במקרה שצוין לעיל. מכ-

ב. הגנה — אורחות־פעולה.

(1) מערכת קדמית של משלטי הסחה־הפרעה־והשהיה לפני המערך העיקרי. המתגונן ישאף להגביר, ע"י פעולה תכניתית, את פיצול כוחות התוקף ואטיות תנועתם — תופעות שתנאי־השטח גורמים אותן בלא־הכרח. לשם כך ישתמש בכוחות מצומצמים, המוצבים קדימה במרחק רב־ביחס ממערכו העיקרי, על מנת להעלים את זה — המתגונן — ולא לץ את התוקף לפריסה מוקדמת ובלתי־נכונה. יחידות קדמיות אלו תפעלנה באורחות־ההשהיה; וחלים עליהן אותם הכללים אשר יצוינו בפרק ב', לגבי צורת־קרב זאת. יעילותן של יחידות אלו תוגבר ע"י מערכת מתוכננת של חבלות ומיקוש.

(2) משלטי המפתח. בשטח הררי לא יוכל מערך־ההגנה להיות קוים רצופים; נדירים הם המקרים בהם מספיקים גם כוח־אדם וגם אמצעי־לחימה בשביל להקים מערך צפוף, שיכלול כל משלט האפשרי־להלכה לפי מבנה־השטח. (כזאת אמנם עשו העממיים בקוריאה). לכן יבסס המתגונן, בדרך כלל, את מערכו על מספר גושי הרים או גבעות אשר בשמשם כעמדות־תצפית ארטילריות ועמדות־אש לנשק בינוני, ממלאים את התפקיד של סתימה גמורה לגבי צירי־התנועה הראשיים וצירי־המשנה.

גאיות העוברים בכיוון אנכי ל"צירים" אלה יהיו מכשולים יעילים המסייעים לביצור המערך — ובעיקר, אם עוברים דרכם נהרות ונחלים, שחציתם, בניגוד למקובל בשטח המישורי, מעמידה כאן קשיים לא־מעטים לפני התוקף. (דוגמא — הנהרות האיטל־קיים, הזעירים־יחסית, במלחמת־העולם השניה).

(3) ההתקפה־הנגדית האופרטיבית מבוצעת עפ"י תוך סיכוי־להצלחה רק נגד אויב הנתון בתנועה — ובטרם יצר לעצמו בסיס מוצק. במצבים אלה היא תהיה, כרגיל, מכוונת לרנחים שבין שדרות התוקף — אשר, כפי שכבר צוין, מחמת תנאי־השטח נאלצות הן להתקדם במפוצל. מטרת התקפת־הנגד — לבודד ולכתר אחת (או כמה) משדרות אלו.

לתכלית זאת, יתקדם במקרים רבים המתגונן דרך גיאות־המשנה, המצטלבים בגיאות העיקריים בהם עוברים עורקי־ההספקה של התוקף.

גורם מסייע חשוב להתקפת־הנגד של המתגונן עשויות לשמש יחידות הנמצאות בעורפו של התוקף

שיר כזה, בזעיר־אנפין, הופעל במבצע "חירם" — אולם נגד אויב חצי־סדיר, שלא היה מאורגן כהלכה ומחוסר נשק נ. ט. ור. מ.

(2) פורמציות חיל־רגלים עם סיוע ארטילרי, אוירי והנדסי מוגבר, בעל כושר־תנועה בשטח הררי ללא־דרכים. זהו כלי־הביצוע המקובל של התקפה אופרטיבית במלחמת הרים נגד אויב מאורגן, ושאינו נחות באמצעי־לחימה. בגוף מעין זה יחידות קטנות של שריון מאוגדות עם חיל־הרגלים, לתמיכה טקטית בלבד. זהו ההרכב של המחנות המתמודדים ברוב הזירות ההרריות; בעבר — באיטליה, ובהווה — בקוריאה. היתרונות של "מכשיר" לפי דוגמה זאת הם: יכולת ללחימה רצופה ולהתגברות על מערך־הגנה מפותח. מגבלותיו: — כושר מוגבל להכרעה מהירה — מחד גיסא; וכובד לוגיסטי מסוים — מאידך גיסא*.

(3) פורמציות חיל־רגלים, מצוידות אך ורק בנשק קל ובינוני. דוגמה למכשיר מעין זה ישמש הצבא הקוריאי והסיני, בתורף 1950 ובאביב 1951. אורח פעולתו העיקרי: התקפת־הסתגנות. יתרונותיו: ניידות טקטית, ובמידה רבה — גם אופרטיבית, בשל קלות־תנועה וצמצום המערכת־הלוגיסטית; וכן יכולת לנצל ניצול מכסימלי את תכונות השטח. מגבלותיו חוסר־אפשרות לנצל את הפריצות ההתחליות להבקעה מרעפת, רגישות מיוחדת לאמצעי־אש מרוכזים ולמכות־נגד של המתגונן, "נשימה" לוגיסטית קצרה־ביחס.

א. הגנה — מגמות.

המגמות האופרטיביות של המתגונן בשטח הררי הן:

(1) להכריח את האויב להתקפה חזיתית מוב־הקת ע"י סתימת כל צירי־התנועה העיקריים, ובמיוחד אלה העוברים בגאיות רחבים־יותר והמאפשרים פריסת כוחות משוריינים וממונעים והפיעלתם; וכן ע"י חסימת צירי־המשנה, שדרכם אפשר לאגף את הצירים הראשיים הנ"ל.

(2) למנוע מהלומת נגד לתוקף, בטרם יספיק הלז ליצור את המאמץ־העיקרי שלו.

* אכן, ספק הוא האם ה"מכשיר" מטיפוס א' — שאמנם מסוגל הנו לתנועה זריזה יותר (שעה שהדרך לרשותו) — יצטיין ביתר "קלות" לוגיסטית, לעומת טיפוס ב' זה. — המער.

ההרים — הריהם המכשולים שאין־לגבור־עליהם, אשר תמיד מתגברים עליהם". גנרל ז'ומיני.

(הפרטיזנים, יחידות פשיטה, גופי צנחנים; — דוגמאות לכך מצויות בלקח הפעולות בקוריאה).

בו בזמן שישנו אפשרויות רבות להצלחה בהתקפת נגד על אויב מפוצל, בעת התקדמותו, (בדומה למכת הנגד המידית, שעוד ידובר עליה) חלות על התקפת נגד כלפי אויב שהתבסס על יעדים אחרי כיבושם, אותן ההגבלות החלות על ההתקפה עצמה. במצב זה, רק עדיפות בעצמה יכולה, ברוב המקרים, להביא לנצחון; והרי זו לרוב אינה עומדת לרשות המתגונן, באשר הוא מתגונן. התקפות נגד שלא הוכנו מבחינת הסיוע והגן

בלתי מספיקות מבחינת העצמה, נידונות מראש לכשלון ובשטח הררי עוד יותר מאשר בשטח מישורי; (דוגמא לכך — התקפות הנגד הנועזות, רבות האבידות והבלתי מוצלחות שערכו התורכים נגד הבריטים בסתיו 1917, בבית חורון, זיתון, בנבי סמואל ואל-בורג'). המתגונן, שאין ביכולתו לערוך התקפת נגד אופרטיבית בקנה מידה גדול, או אשר מאילו סיבות שהן כבר החמיץ את האפשרות הטובה לכך, ייטיב להשתמש בכוחותיו להעמקת המעורר ולהצבת סתימות נוספות — תוך ויתור על שטח שאבד — תחת לבזבזן במאמצים ללא סיכוי.

— — — ההצלחה האיסטרטגית הסופית ב-1918, של ההתקפה מדרום, בארצות-ההרים, על הברית-המרובעת — נבעה מכך שכמה מצבאים נוכחו לדעת ולראות כי מכוונת-היריה, אשר קצרו בחיל-הרגלים במישור, לא היו כה רבות ימעש בהרים. רניה פחותה של השטח ע"י גייסות — איפשרה שם הסתננות ותמרון. ניתוקם של דרכי-התחבורה הנדירים — היה מביא שם לידי הנק, תוך שעות מספר, ארמיה שלמה... אכן מאז, תודות לשריון ולסיוע-אוויר, החזירו לעצמם הצבאות במישור את אפשרויותיהם להתקפה, לתמרון ולתנועה — והמתגונן החל, בדרך-הטבע, מבקש את האפשרות להחליף מסכנות אלו ע"י שישעין עצמו אל שטחים יעריים והרריים, שבהם, לאחר הכל, מוסיפים כלי-הזין החדשים להיות בעלי יכולת פחותה. מאותן סיבות עצמן, העדיפו הגרמנים ליות — ומוסיפות להעדיף — את הפעולה בהרים: יהא זה במרוקן, בווארקור ובהרי-הגליל, שבצרפת, ביוגוסלביה, בקוריאה או בהודו-סין".

עוד הר אחד נוסף...

תמצית מנסיונה של מחלקה רובאית אמריקאית בהתקפה בהרי איטליה

קשיים של תנועות התוקף אל היעד.

גודדנו כבש את פונדי, העיר שנחשבה כעמדת מפתח לקו היטלר, וחשבנו שעתה תהיה לנו מעט מנוחה. אולם, כרגיל, קיבלנו פקודה לכבוש הר אחר עוד לפני שהצלחנו להחליף את הגרבים. כמעט כל הלילה עבר עד שנערך הגדוד כדי לטפס הלאה. חשבתי כי אנשי לא יהיו מסוגלים לעשות אף צעד אחד נוסף, אולם, למרות העייפות הכללית, שוב התחלנו במסע במשעול אשר עלה על מדרון תלול מאוד.

שבילים ברורים אינם ציר תנועה יעיל, כי הם נתונים לתצפית האויב ואשו.

זמן מה התקדמנו בשורה עורפית ארוכה, כי למדנו מהנסיון שאם תסטה מן המשעול, עלול הנך להכנס לתוך שדות-מוקשים. לכן בחרנו כציר-התקדמות שבילים פחות או יותר ברורים, אך הואיל ובלתי אפשרי היה להתפרס על פני המדרון התלול הזה, נענו במבנה אשר עלול היה מראש להעמידנו במצב קשה במקרה של התקלות באויב. התקלות זו לא אחרה לבוא. פתאום נפתחה עלינו אש למעלה. הרושם אמנם היה שמולנו רק רובאים בודדים; אמנם, היותם מעלינו, בהסתר, כשאנחנו ניצבים לפנייהם

בא חודש מאי, אבל האביב לא שיפר את מצבנו. הכינו למזג אויר חם יותר, אולם קור, גשם ולפעמים שלג רטוב, הפכו את כל הסביבה לבוץ, והכבידו על תנועה וחניה כאחת. כתמיד, בראש וראשונה צריך היה לסבול חיל-הרגלים.

אין מערך רצוף בהרים.

לא ידוע היה בגודד מי באגפנו ומי בערפנו, ולפעמים נפסק גם הקשר עם יחידות הארטילריה ועם הנשק התומך, שסייעו לנו באופן ישיר. הדבר אינו לפי התקנון אבל כזאת קורה לעתים קרובות בשטח הררי.

הדיביזיה שלנו היתה בפעולה רצופה כבר 12 יום מאז שהתקדמנו מקו "גוסטב" בהתקפה על קו "היטלר" (הערה: אלה הם שמות של המערך הקדמי והעיקרי של מערכת ההתגוננות הגרמנית באיטליה המרכזית).

השטח ההררי מקל על התגוננות-משחה בעמק. במשך עשרת הימים האלה, התבסס האויב תמיד על הר חדש, על ציר תנועתנו. רק הצלחנו לטפס על פסגה אחת וללכוד מוצב גרמני, מיד צץ קן מק"ב ומרגמות חדש, בהר אחר. כמה התפללנו כבר לעמק רחב! אולם שרשרת ההרים לא נפסקה.